

renus", din Braşov, la Sala Mică, acest cadru atît de potrivit să găzduiască manifestările camerale de calitate.

Membrii formaţiei „Cantus serenus” — Floricica Popescu şi Horia Cristian la clavecin, Wolfgang Meschendörfer la blockflöte şi Kurt Philippi la viola da gamba — sînt muzicieni care iubesc cu pasiune obiectul muncii lor şi anume genurile camerale ale Barocului. Distingem acest fapt în atitudinea plină de respect, în grija cu care este abordată muzica pe care aceştia o promovează. Atmosfera pe care o degajă interpretările lor este mai mult familiară decît concertantă în înţelesul obişnuit al termenului. Şi, poate tocmai de aceea, realizările lor dispun de mai puţină strălucire sonoră, eşalînd, în schimb, bun gust şi o cunoaştere apropiată a trăsăturilor stilistice ale muzicii germane sau franceze a epocii. În plus, cei patru interpreţi manifestă o grijă lăudabilă pentru întocmirea cît mai interesantă a programului de concert în care, alături de lucrări aparţinînd lui Händel sau Rameau, au mai putut fi audiate şi sonate mai puţin cunoscute, datorate lui Telemann, Loeillet sau Abel. Şi, tot în acest sens, pentru a accentua latura de atractivitate a programului, mărind şi diversitatea sonoră a acestuia, ar fi fost de dorit ca membrii formaţiei „Cantus serenus” să stabilească colaborări strînse cu interpreţi vocali, dat fiind faptul că literatura vocal-instrumentală a epocii este deosebit de extinsă, şi valoroasă în creaţiile ei reprezentative.

O săptămîină mai tîrziu — de această dată în Sala Studio — flautistul Ioan Ament şi respectiv pianista Luminiţa Ghencea, împreună cu violoncelistul Iosif Calef, au oferit două microrecitaluri, ambele deosebit de semnificative pentru nivelul actual al evoluţiei interpreţilor.

Recitalul flautistului Ioan Ament a constituit, fără îndoială, cea mai importantă apariţie de pînă acum a interpretului în viaţa noastră de concert.

Gîndirea sa muzicală este — dacă nu pe deplin matură — în orice caz echilibrată şi sigură în raport cu opus-ul interpretat; iar acest lucru poate fi observat în atitudinea serioasă, plină de real interes artistic, atît de manifestă în interpretarea muzicii contemporane. Prima parte a programului său — o compoziţie proprie, lucrări aparţinînd compozitorilor Sorin Vulcu şi Dan Voiculescu — a păstrat o notă de distincţie datorată, în bună măsură şi calităţii muzicii interpretate. *Improviata exotică* de Sorin Vulcu — pentru flaut, percuţie şi bandă magnetică este o lucrare a cărei stranie atmosferă, clădită pe piloni modali stabili se creează tocmai prin colaborarea inteligentă şi sensibilă a interpreţilor, protagonistului concertului alăturîndu-i-se Viorica Ciurilă şi Gheorghe Eugen, la marimbafon — percuţie şi Ştefan Korody, la clarinet.

În încheierea recitalului său, Ioan Ament a prezentat — alături de pianista Doina Prodan — *Sonata* de Bohuslav Martinu, o muzică post impresionistă (lipsită de interes), o pastişă a lui Debussy, lucrare care nu îşi justifică existenţa în contextul întregului program.

Pianista Luminiţa Ghencea şi violoncelistul Iosif Calef constituie, deja, de mulţi ani, un cuplu came-

ral stabil în viaţa noastră de concert. Coeziunea acestuia rezidă, în importantă măsură, în datele pe care fiecare interpret le investeşte în această colaborare: bunul gust şi distincţia remarcabilă a evoluţiilor — pe care le datorăm, în principiu, pianistei, temperamentul artistic pregnant şi densitatea emoţională a frazării constituind aportul colaboratorului ei. Important rămîne însă faptul că aceste date ale interpretării se condiţionează reciproc, într-o desfăşurare unitară a evenimentelor muzicale.

Voi menţiona de asemenea ţinuta exemplară a alcătuirii programului: *Sonatina* de Kodaly Zoltan, etalată cu o vigoare expresivă specifică, *Sonata* de Wilhelm Berger — o veritabilă meditaţie lirică de un conţinut quasi filozofic bine intuit şi redat de cei doi interpreţi şi — în sfîrşit — *Sonata a II-a, în Fa major* de Johannes Brahms.

Regretabil rămîne faptul că — în cazul ambilor interpreţi — instrumentele utilizate au impietat asupra calităţii execuţiei: un violoncel cu un sunet înfundat, nepotrivit evoluţiilor de mare anvergură solistică şi un pian mult prea vechi şi nepermis de dezarcordat pentru a mai fi menţinut pe una dintre scenele Filarmonicii bucureştene.

Societatea „Muzica”

Iniinţată în stagiunea trecută, cu scopul de a activa mişcarea muzicală în rîndurile interpreţilor amatori ca şi a tuturor iubitorilor artei sunetelor, societatea „Muzica” îşi diversifică în continuare activitatea, supunînd atenţiei susţinătorilor săi şi concerte incluzînd creaţii româneşti contemporane. Zelul principalilor animatori — compozitorul Doru Popovici, muzicologul Radu Stan, dirijorul Radu Cozărescu — s-a orientat, de această dată, spre demonstrarea virtuţilor spaţiale ale muzicii.

Septetul de Vasile Timiş — scris pentru clarinet, trompetă, pian şi cvartet de coarde — este o muzică concepută antifonic, o muzică care, în intenţia compozitorului, trebuie să constituie imaginea evoluţiilor dramatice puternice; şi totuşi prolixitatea materialului muzical, a mijloacelor tehnice instrumentale — un veritabil inventar de provenienţă mai recentă, desemnează aici o utilizare de loc economicoasă a spaţiilor sonore.

Ideea de spaţiu a apărut, poate, cel mai ingenios împlinită în ciclul de lieduri *Alfa*, aparţinînd compozitorului Costin Cazaban; iar acest aspect se poate observa nu numai la nivelul faptului sonor propriu-zis ci şi în definirea sensului muzical al lucrării prin juxtapunerea valorii noţionale a cuvîntelor, valoare accentuată prin silabisire, cu valoarea sonoră a cuvîntului cîntat, la rîndul ei accentuată prin melismare. Soprana Steliana Calos şi pianista Lavinia Tomulescu au definit cu remarcabilă sensibilitate acest climat poetic sublimat, de un mare rafinament sonor.

Există în creaţia compozitorului Ştefan Niculescu un sentiment dominant de lucidă încordare, sentiment ce transcede chiar zonelor cele mai subtile ale

inspirației poetice, iar în acest sens — sextetul *Răscruce* constituie o ilustrare fidelă a tendinței de concentrare a expresiei, concentrare ce vizează limitele abstracțiunii într-o desfășurare perfect logică a evenimentelor muzicale.

Situându-se într-o zonă diametral opusă a expresiei, *Oglinda lui Cagliostro* — muzică pentru patru grupe de percuție, flaut, cor și bandă magnetică, compusă de Iancu Dumitrescu pe versurile poetului Dan Mutașcu — ilustrează o altă tendință de cuprindere totală a spațiului sonor, incluzând — în limitele acestuia — și factorul receptor, publicul solicitat, astfel, mai direct în procesul de asimilare, de înțelegere a creației.

Apresiasi strădania interpreților, a dirijorului Radu Cozărescu în primul rînd, trebuie — de asemenea — observat faptul că realizarea concret sonoră a creației contemporane solicită, de cele mai multe ori, o mult mai avansată profesionalizare a executanților decît o permite, îndeobște nivelul mediu al interpreților amatori.

DUMITRU AVAKIAN

Concert coral dirijat de Ion Pavalache

În octombrie, a.c., am ascultat un concert coral „à cappella” executat de corul Filarmonicii „George Enescu”. Programul, compus din lucrări corale de compozitori moldoveni, a fost o adevărată antologie sonoră. A cuprins piese începînd cu G. Musicescu, C. Porumbescu, Teodor Teodorescu și alții, pînă la V. Spătărelu și A. Zeman.

Programul n-a urmat o înșiruire cronologică strictă, nici nu era cazul, dar a respectat o alcătuire artistică de mare rafinament. Gruparea a fost pe generații :

I. Musicescu, C. Porumbescu, T. Teodorescu, Galinescu, C. Georgescu, C. Baci, Alex. Zirra, generația de compozitori moldoveni care definește profilul scriiturii corale românești din punct de vedere al conținutului și a formei, cu influențele inerente școlilor de unde-și făcuseră studiile muzicale fiecare : Paris, Viena, Leningrad, etc., apoi,

II. Generația din preajma anului 1900 : Vasile Popovici, Achim Stoia ș.a., care-și duce o bună parte din activitate între cele două războaie și care creează o punte de legătură între generația lui Musicescu, despre care am pomenit, și generația tînără a zilelor noastre.

III. Pavalache, Pautza, Zeman, Spătărelu, etc.

Programul a avut o logică de fier. Aceasta s-a răsfrînt și asupra arcadei artei sonore. Desigur, aici s-a văzut simțul logic de bun cunoscător al materialului executat, concretizat de dirijorul și profesorul Ion Pavalache.

Cît privește simțul interpretării, Ion Pavalache s-a dovedit un artist de clasă conștient de pasiune

meseriei și care „știe bine lecția”. El nu convinge prin cabale exterioare ci prin forța interioară și gestică simplă, sinceră și convingătoare. L-am văzut și ascultat și la repetiții. Dirijorul se dezvăluie în toată plenitudinea sa artistică, în primul rînd la repetiții și în al doilea rînd în concert. Dacă vrei să cunoști un dirijor îi urmărești activitatea în repetiții. Această latură a muncii sale m-a încîntat și mi-am dat seama că este un maestru de cor de prim rang. Știe să prevadă, în faza tehnică, toate greutățile partiturii din faza superioară : artistică. Tocmai aici își îndreaptă toată atenția, pregătind o seamă de studii care au folosit de fond apercceptiv ca : vocalize, emisie, dicție, ritmică, dinamică, etc. tot ce a fost în legătură cu piesa respectivă. Colectivul, l-a simțit că-i duce pe un drum bun, către țelul suprem : realizarea artistică, și atunci instinctiv au realizat „un tot” unitar cu dirijorul dîndu-se acest înălțător și minunat spectacol sonor. Dintre multiplele mijloace de expresie folosite într-un buchet armonios și numai atît cît îi permitea adevărul conținutului a fost, îndeosebi, folosirea efectelor timbrale și coloristice ale scriiturii corale. Aici a fost ajutat și de o bună și frumoasă omogenitate de partidă și de ansamblu a corului.

La buna reușită a concertului a contribuit și grupul de soliști care și-a pus în slujba acestei minunate realizări tot talentul și măiestria lor profesională.

S-au distins în mod deosebit : Mariana Constantinescu în *Serenada* de C. Porumbescu, dovedind un glas studiat, egal, bine impostat și dublat de o remarcabilă sensibilitate ; apoi Paulina Stavrance-Ciocmărean în *Cîntecul de leagăn* de I. Pavalache a cîntat cu glas egal, unitar, cu un vibrato de clopoțel de cristal, transmițîndu-ne fiori de profundă emoție artistică ; iar în cîntecul *La fereastra spre livadă* de A. Stoia, tenorul Vasile Huzum a interpretat cu un profund stil artistic ajutat fiind de culoarea glasului, de maniera de cînt și mai ales, înțelegerea profundă a melosului popular românesc.

Pianistul Nicolae Licareț s-a integrat perfect în ansamblul coral, dîndu-i suport ritmic ca pîntenii pentru alergaci. S-a observat mai mult ca oricînd că scriitura „Cor cu pian” este deficitară la mulți condeieri și confrăți de breaslă. Pianul executa, de multe ori oficii neutrale : dubla corul, întărea basul în octave, executa fuzeuri ieftine și susținea numai intonația corului. Pianistul Nicolae Licareț a creat, în stil pianistic, elemente care au îmbogățit fațeta artistică a interpretării.

Concertul Corului Filarmonicii „George Enescu” sub bagheta dirijorului Ion Pavalache ne-a informat asupra unui trecut bogat din literatura corală moldovenească și ne-a făcut să trăim emoții de înaltă elevație artistică.

Constantin PALADE